

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Klaster Turystyczny VisitOpolskie

Piotr Mielec

Dyrektor Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

KLASTER (ang., cluster = grono), to geograficzna koncentracja powiązanych ze sobą przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych dostawców, usługodawców, przedsiębiorstw w powiązanych gałęziach przemysłu oraz instytucji stowarzyszonych (np. uniwersytetów, agencji standaryzacji oraz stowarzyszeń handlowych) w szczególnych obszarach, które zarówno konkurują, jak i prowadzą wzajemną współpracę
(M.Porter, 1998)

Cechy wyróżniające Klaster

- koncentracja geograficzna – masa krytyczna
- wzajemna konkurencja, ale równocześnie **KOOPERACJA**
- wykwalifikowana siła robocza
- wysoki stopień specjalizacji
- dziedzina sztandarowa dla regionu – zagłębia tradycji, marka
- międzynarodowa konkurencyjność
- kapitał społeczny – „ludzie którym się chce”
- Redukcja kosztów działalności – wspólna oferta, wspólna promocja
- Nowi klienci (dostęp do nowych rynków)
- Nowa wiedza o rynku
- Wyspecjalizowanie się w ofercie – optymalizacja produkcji / oferowanych usług
- Dostęp do badań i wiedzy
- Zewnętrzne źródła finansowania projektów
- Pozytywny wizerunek
- Nowe pomysły – „inwentaryzacja wiedzy”

W konsekwencji zwiększenie zysków!!!

Definicja Klastra Przemysłowego M.E Portera a KLASTER TURYSTYCZNY

1. Skupisko geograficzne – walory i atrakcje turystyczne:

- krajobraz, klimat, przyroda
- zamki, pałace, budynki, zabytki
- folklor, imprezy, religia, tradycje
- lokalna społeczność
- atrakcje naturalne, kulturalne i społeczne

2. Podmioty świadczące usługi : oferowane produkty – usługi turystyczne

3. Wyszpecjalizowani i współpracujący dostawcy usług : noclegi, przewodnicy, transport, itd.

4. Wsparcie sektorów pokrewnych; handel, rekreacja, gastronomia, kultura, usługi budowlane

5. Wsparcie lokalnych władz, ośrodków naukowych i edukacyjnych

Geneza powstania Klastra Turystycznego

„VisitOpolskie” (1)

- **marzec/ kwiecień 2011 roku – nawiązanie współpracy poprzez Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki z Klastrem Turystycznym Kraju Morawsko – Śląskiego KLACR o.s. w Ostrawie**
- **czerwiec 2011 roku – wstępna decyzja o utworzeniu klastra turystycznego w województwie opolskim oraz aplikacja w ramach konkursu do Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie „Silesia” (partnerstwo OROT w projekcie)**

- **Geneza powstania Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (2)**
- **listopad 2011 roku** – konferencja rozpoczynająca realizację projektu *Współpraca transgraniczna klastrów turystycznych* w Ostrawie
- **grudzień 2011 roku** – spotkanie szkoleniowo – informacyjne dla potencjalnych członków klastra turystycznego w Opolu
- **luty 2012 roku** – „study tour” do Kraju Morawsko – Śląskiego
- **marzec 2012 roku** – szkolenie / warsztaty dotyczące działalności w ramach klastra, tworzenia pakietów turystycznych dla potencjalnych członków klastra turystycznego w Krapkowicach

- **Geneza powstania Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (3)**
- **marzec 2012 roku** – prezentacja założeń działalności nowego klastra turystycznego w trakcie międzynarodowej konferencji w Opolu, organizowanej przez **Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości** pn. „Polskie klastry i polityka klastrowa”
- **kwiecień 2012 roku** – „study tour” dla przedstawicieli klastra KLACR w województwie opolskim
- **maj 2012 roku** – prezentacja czeskiego i polskiego klastra turystycznego w trakcie międzynarodowych targów turystycznych „W stronę Słońca” w Opolu

- **Geneza powstania Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (4)**
- **maj 2012 roku – nawiązanie współpracy ze słowackim klastrem turystycznym „LIPTOV” oraz „study tour” dla członków czeskiego, polskiego i słowackiego klastra turystycznego**
- **czerwiec 2012 roku – konferencja kończąca realizację projektu *Współpraca transgraniczna klastrów turystycznych / oficjalne rozpoczęcie działalności przez „Klaster Turystyczny Województwa opolskiego VisitOpolskie”***
- **czerwiec 2012 roku – prezentacja „Strategii rozwoju Klastra Turystycznego VisitOpolskie na lata 2012 – 2015”**

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

KLACR o.s. – czeski klastier turystyczny kraju morawsko-śląskiego wraz z Opolską Regionalną Organizacją Turystyczną rozpoczęły realizację Projektu pn.:

„Współpraca transgraniczna klastrow turystycznych”

Projekt (nr rej. CZ.2.21/33.04/11.0/06/04) współfinansowany jest z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej 2007-2013 Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska.

Partnerem wiodącym projektu jest KLACR o.s., natomiast Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna jest głównym partnerem transgranicznym.

Od czego rozpoczęliśmy tworząc klaster VisitOpolskie ?

- Zidentyfikowanie wspólnego celu
- Zidentyfikowanie łatwych do osiągnięcia korzyści, które pomogą zjednoczyć środowisko wokół pomysłu. Potrzebne były „czołowe figury”, reprezentujące klaster na zewnątrz oraz miejsce spotkań
- W pierwszym etapie rozwoju klastra bardzo trudno jest nim zarządzać wyłącznie w oparciu o środki własne jego członków
- **(składki członkowskie ?)** – członkowie nie zdecydowali się na dodatkowe „opodatkowanie”, potrzeba uzyskania zewnętrznych źródeł finansowania (fundusze UE, źródła krajowe)
- Formalności: aby być członkiem Klastra wystarczy być członkiem OROT i płacić na jego rzecz składki określone statutem

Od czego rozpoczęliśmy tworząc klaster VisitOpolskie? (2)

- Nie zaczynaliśmy od tworzenia sztywnych i skomplikowanych struktur organizacyjnych. Uczestnicy klastra sami określili szczegóły działalności i je usankcjonowali - **decyzja o funkcjonowaniu w ramach struktur OROT w pierwszym okresie działalności**
- Koncentrowaliśmy wysiłki na aktywizacji działań i zasobów klastra - **nie tworzyliśmy go od podstaw, ponieważ działa on w oparciu o dorobek i współpracę prowadzoną w ramach Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej od 2003 roku**
- Siedzibą Klastra VisitOpolskie jest siedziba OROT

Główne Cele Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (1)

- **Ekspansja i internacjonalizacja klastra** – budowanie wizerunku, promocja, wsparcie inwestycji zagranicznych, współpraca międzynarodowa, realizacja projektów międzynarodowych, doskonalenie instrumentów i metod współpracy
- **Badania, analizy, współpraca (networking)** – intensyfikacja kontaktów międzyludzkich, sieciowanie firm, zbieranie i dzielenie się informacjami, opracowywanie raportów, organizacja seminariów i spotkań, tworzenie stron internetowych i baz danych
- **Lobbing, wpływanie na formułowanie polityki** – prowadzenie dialogu pomiędzy przedsiębiorstwami, sferą nauki oraz światem polityki; działania na rzecz znoszenia zidentyfikowanych barier biurokratycznych, systemowych, itp.

Główne Cele Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (2)

- **Współpraca gospodarcza** – tworzenie sieci klientów i poddostawców, wspólne zamówienia, wspólne działania marketingowe, organizacja i uczestnictwo w misjach gospodarczych, targach, wystawach
- **Rozwój zasobów ludzkich, edukacja, szkolenia** – monitorowanie rynku pracy pod względem dostępności wykwalifikowanej kadry, organizacja szkoleń, warsztatów, konferencji, współpraca z instytucjami edukacyjnymi
- **Innowacje i technologie** – dyfuzja innowacji, obserwacja trendów technologicznych, wyznaczanie standardów, współpraca z instytucjami naukowo-badawczymi oraz instytucjami wspierającymi innowacje

Priorytety w działalności Klastra Turystycznego „VisitOpolskie”, określone przez jego członków na początku działalności – 2012 rok

- budowa kompleksowej oferty turystycznej i jej komercjalizacja (stworzenie i sprzedaż pakietów turystycznych)
- oparcie produktów / pakietów turystycznych o wyróżniki i atuty województwa opolskiego (w tym marka Regionu i polsko – czeskiego pogranicza)
- wspólna, kompleksowa oferta, z którą utożsamiają się członkowie klastra, w tym samorządy i stowarzyszenia
- wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw z branży turystycznej
- stworzenie tzw. „grupy zakupowej”

Członkowie Klastra Turystycznego „VisitOpolskie”

- 2012 rok – 22 członków
- 2016 rok – 16 członków

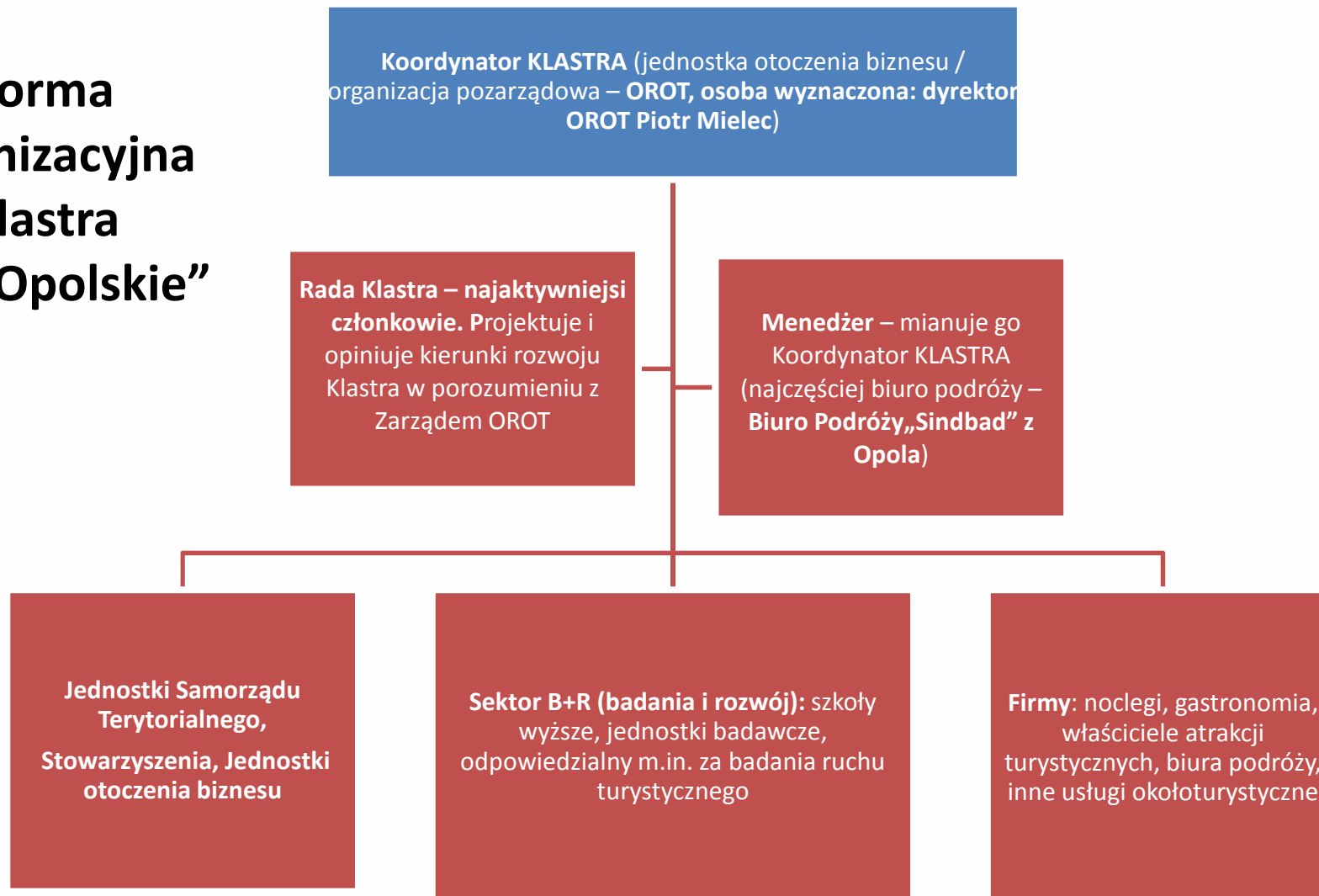
- Klaster Turystyczny "Kraina Miodu i Mleka" w Kluczborku
- Hotel „Arte” w Brzegu
- Hotel „Court” w Kędzierzynie - Koźlu
- Hotel „Szara Willa” w Opolu
- Hotel „Zacisze” w Turawie
- Pałac w Pawłowicach
- Zamek Moszna
- Gospodarstwo agroturystyczne „Cichy Zakątek” w Lubiczu
- Gospodarstwo agroturystyczne „Agrorelaks” w Brynicy

Członkowie Klastra Turystycznego „VisitOpolskie” (2)

- Biuro Usług Turystycznych i Rehabilitacyjnych „Alf” w Opolu
- Prywatne Biuro Podróży „Sindbad” w Opolu
- „Canal - Trans” w Kędzierzynie Koźlu
- Gmina Murów
- Gmina Turawa
- „Jurapark” w Krasiejowie
- Spółdzielnia Socjalna „Gród” w Byczynie
- Nyski Dom Kultury im. Wandy Pawlik w Nysie
- Lokalna Grupa Działania "Dolina Stobrawy"
- Stowarzyszenie „Kraina Św. Anny”
- Stowarzyszenie „Nyskie Księstwo Jezior i Gór”
- Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu Wydział Ekonomiczny w Opolu
- Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu

Forma organizacyjna Klastra „VisitOpolskie”

Portal informacyjny „VisitOpolskie.pl”

Nowoczesny portal turystyczny województwa opolskiego www.visitopolskie.pl jest największą bazą danych o Śląsku Opolskim w czterech wersjach językowych (polski, angielski, niemiecki, czeski). Dzięki swoim unikatowym funkcjom jest łatwy w obsłudze i czytelny. Oferuje szczegółowe informacje z różnicowanymi grupom odwiedzających go użytkowników, z wszystkich dziedzin turystyki, takich jak np.:

- noclegi
- atrakcje turystyczne
- aktualności
- sport i wypoczynek
- rozrywka
- gastronomia
- kultura
- wydarzenia
- szlaki turystyczne
- i wiele innych

Ponadto na stronie można znaleźć informacje dotyczące klastra turystycznego województwa opolskiego „VisitOpolskie”, jego działalności oraz oferty produktów turystycznych.

OPERAŃKA UNIE / UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ REGIONALNY / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
 PRZEDKŁADANE W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA SAMCE

FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
 PERIOD 2007-2013

Stanisław Rakoczy

Prezes OROT oraz Wiceminister
 Spraw Wewnętrznych

Utworzenie klastra turystycznego województwa opolskiego „VisitOpolskie” to kolejny krok Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej na drodze do profesjonalizacji współpracy branży turystycznej, zwiększenia roli firm tego sektora jako stimulatorów rozwoju oraz wzrostu innowacyjności Regionu. Gwarantem sukcesu jest zaangażowanie i wsparcie inicjatywy przez instytucje publiczne oraz prywatne, w tym znaczących na rynku regionalnym oraz krajowym przedsiębiorców, którzy prowadzą swoją działalność na terenie województwa opolskiego. Z kolei posiadanie przez Klastry ponadregionalnej wizji rozwoju w oparciu o współpracę z partnerami krajowymi i zagranicznymi, głównie z Niemiec, Republiki Czeskiej i Słowacji, daje szansę na korzystanie z najlepszych wzorców kooperacji, wymiany wiedzy oraz doświadczeń z całej Europy. Kolejne lata sprzyjać będą rozwojowi innowacji, w tym również w sektorze turystyki, ze względu na ogłoszone już priorytety polityki Unii Europejskiej w kolejnym okresie finansowania na lata 2014 - 2020. Turystyka jest również jednym z filarów Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2014 - 2020. Zapraszamy zatem wszystkie zainteresowane przedsiębiorstwa, instytucje, organizacje pozarządowe oraz osoby zaangażowane w rozwój turystyki do współpracy. Razem jesteśmy w stanie osiągnąć więcej!

Chcesz wstąpić do klastra? Skontaktuj się z nami!

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Ul. Zeromskiego 3
 45-053 Opole

Osoby do kontaktu:

Urszula Kiraga
 Tel.: +48 77 441 25 22
 E-mail: u.kiraga@orot.pl
www.orot.pl

Piotr Milelec - dyrektor
 Tel.: +48 77 441 25 21
 E-mail: p.milelec@orot.pl
www.visitopolskie.pl

www.visitopolskie.pl

Klaster turystyczny „VisitOpolskie”

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

OPERAŃKA UNIE / UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ REGIONALNY / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
 PRZEDKŁADANE W RAMACH PRZEDSIĘWZIĘCIA SAMCE

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Pojęcia

Cluster = tłumaczenie słowa na język polski oznacza: gromada, grono
Clustering = klastrowanie lub zrzeszanie się przedsiębiorstw i instytucji w klastry

Klastry to geograficzna koncentracja powiązanych ze sobą przedsiębiorstw, wyspecjalizowanych dostawców, usługodawców, przedsiębiorstw w powiązanych gałęziach przemysłu oraz instytucji stowarzyszonych (np. uniwersytetów, agencji standaryzacji oraz stowarzyszeń handlowych) w szczególnych obszarach, które zarówno konkurują, jak i prowadzą wzajemną współpracę. (**M.Porter, 1998**)

Klastry są skutecznym środkiem rozwijania współpracy między firmami, szkołami wyższymi oraz regionalnymi instytucjami. Skuteczny klastry powinien zrzeszać podmioty z wszystkich trzech sfer:

- komercyjnej
- publicznej
- badawczo – rozwojowej

Główne cele klastra

1. EKSPANSJA I INTERNACJONALIZACJA KLASTRA - budowanie wizerunku, promocja, wsparcie inwestycji zagranicznych, współpraca międzynarodowa, realizacja projektów międzynarodowych, doskonalenie instrumentów i metod współpracy.

2. BADAANIA, ANALIZY, WSPÓLACJA (NETWORKING)

- intensyfikacja kontaktów między ludzkich, sięcowanie firm, zbieranie i dzielenie się informacjami, opracowywanie raportów, organizacja seminariów i spotkań, tworzenie stron internetowych i baz danych.

3. LOBBYING, WPŁYWANIE NA FORMUŁOWANIE POLITYKI

- prowadzenie dialogu pomiędzy przedsiębiorstwami, sferą nauki oraz światem polityki; działania na rzecz znoszenia zidentyfikowanych barier biurokratycznych, systemowych.

4. WSPÓLPRACA GOSPODARCZA - tworzenie sieci klientów i poddostawców, wspólne zamówienia, wspólne działania marketingowe, organizacja i uczestnictwo w misjach gospodarczych, targach, wystawach

5. ROZWOJÓL ZASOBÓW LUDZKICH, EDUKACJA, SZKOLENIA

- monitorowanie rynku pracy pod względem dostępności wykwalifikowanej kadry, organizacja szkoleń, współpraca z instytucjami edukacyjnymi.

6. INNOWACJE I TECHNOLOGIE - dyfuzja innowacji, obserwacja trendów technologicznych, wyznaczenie standardów, współpraca z instytucjami naukowo-badawczymi oraz instytucjami wspierającymi innowacje.

Klastry turystyczne „VisitOpolskie”

Klastry turystyczne województwa opolskiego, „VisitOpolskie” powstał na bazie członków Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej.

OROT działa jako stowarzyszenie już od 2003 roku. Prezesem OROT jest Stanisław Rakoczy jednocześnie pełniący funkcję Wiceministra Spraw Wewnętrznych. Głównym zadaniem OROT jest szeroko rozumiana promocja województwa opolskiego. W celu realizacji tego zadania OROT organizuje liczne szkolenia dla branży turystycznej, wizyty studyjne dla dziennikarzy i touroperatorów z kraju i zagranicy. W roku 2012 OROT wraz z Urzędem Marszałkowskim Województwa Opolskiego uczestniczyła w 13 targach turystyki w kraju i zagranicą, gdzie rozdała zainteresowanym kilkadziesiąt tysięcy egzemplarzy promocyjnych woj. opolskie. Dzięki projektom, których OROT realizowała do 2012 r. cztemaście, działa jeszcze intensywniej i skuteczniej na korzyść województwa opolskiego. Co najważniejsze, zostało stworzone Opolskie Centrum Informacji Turystycznej wraz z portalem internetowym VisitOpolskie.pl, który według prowadzonych statystyk, z każdym dniem jest coraz bardziej popularny w kraju jak i zagranicą. Zaufało nam wiele samorządów, instytucji i podmiotów chociażby takich jak: Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, P.B.P. Śinobad z Opola, Bank Ochrony Środowiska S.A., JuraPark w Krasielowie czy chociażby uczelnie wyższe takie jak: Politechnika Opolska i Wyższa Szkoła Banikowa we Wrocławiu, dzięki czemu liczba członków OROT w 2012 r. przekroczyła liczbę ponad 100 członków! Niewątpliwa korzyść dla branży turystycznej Regionu i wyjście naprzeciw jej wieloletnim oczekiwaniom to stworzenie przez OROT klastra turystycznego „VisitOpolskie”. **Dla czego warto wstąpić do klastra „VisitOpolskie”?** - Bo duży może więcej!

Najważniejsze korzyści dla członków klastra

- Dobry kontakt z partnerami, budowanie zaufania, dzielenie się doświadczeniami
- Nowe spojrzenie na rynek branży turystycznej
- Większa świadomość swoich możliwości rozwojowych
- Zwiększenie pozycji negocjacyjnej, specjalizacja ofert produktowych i usługowych
- Bardziej zdewersyfikowany pakiet produktów lub usług na poziomie grupowym
- Wizerunek i marketing, zwiększona rozpoznawalność i wiarygodność
- Narzędzie wpływu na politykę
- Wsparcie rozwiązywania konkretnych problemów
- Możliwość porównania swojej działalności z podobnymi firmami (benchmarking)
- Nowe możliwości biznesowe, zwiększona wiedza o innych firmach i instytucjach, z którymi można rozwiązywać problemy, a także inicjować nowe przedsięwzięcia

O projekcie

PROJEKT: „Współpraca transgraniczna klastrów turystycznych”
Nr rej. CZ.3.22/3.3.04/11.0.2634

HARMONOGRAM PROJEKTU: 11/2011 – 6/2012

CELE PROJEKTU:

Głównym celem projektu jest utworzenie stabilnej sieci transgranicznej partnerów działających w obszarze turystyki, wspieranie, wzmacnianie oraz intensyfikacja kontaktów transgranicznych za pośrednictwem organizowania wspólnych działań, spotkań, warsztatów, konferencji itp. oraz przełamywanie barier językowych na polsko-czeskim pograniczu. Szczególnym celem projektu jest utworzenie klastra turystycznego po stronie polskiej (Województwo Opolskie), wzmocnienie pozycji klastra turystycznego po stronie czeskiej, integracja transgraniczna i rozwój współpracy między podmiotami partnerskimi; wzajemne poznanianie tradycji i różnic kulturowych na polsko-czeskim pograniczu. Projekt ten spełnia warunki Funduszu Mikroprojektów poprzez organizowanie oraz realizowanie wspólnych czesko-polskich działań.

FINANSOWANIE: dofinansowanie z EFRR w wysokości

27.304,36 EUR, tj. 85 %

Współpracujemy

Źródło: Kubiak K., *Turystyka drogą do innowacyjności subregionów. Idea i tworzenie klastrów przez gminy – przykłady z dziedziny turystyki*, Chodzież, 8 kwietnia 2009

Etapy rozwoju klastra VisitOpolskie

Etapy rozwoju klastra VisitOpolskie

Etap 1 - Wnikliwa analiza sytuacji ekonomiczno – społecznej Regionu, diagnoza sytuacji

Etap 2 - Budowanie inicjatywy klastrowej

Etap 3 - Utworzenie struktury organizacyjnej klastra, wybór lidera

Etap 4 - Formalny projekt organizacji klastra, analiza; potencjalnych efektów, zapotrzebowanie na środki wsparcia

Etap 5 - Tworzenie sieci powiązań pomiędzy uczestnikami klastra

Etap 6 – Budowanie dojrzałości klastra

**WIADOMOŚCI
TURYSTYCZNE**
MIA ZASZCZYLI UHONOROWYWAĆ
ROZĄ REGIONÓW 2013

6 WYBRANOŚCI TURYSTYCZNE

**Róża
Regionów 2013**

**W KATEGORII FOLDER
I MIEJSCE**

OPOLSKA REGIONALNA
ORGANIZACJA TURYSTYCZNA
VISITOPOLSKIE KATALOG PRODUKTÓW
TURYSTYCZNYCH
PODSANA, PAŹDZIERNIK 2013

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Współpraca OROT i Klastra „VisitOpolskie” z KLACR o.s. w Ostrawie w latach 2011 - 2014

- **2011-2012:** projekt pn. *Współpraca transgraniczna klastrów turystycznych* (partnerstwo OROT, Fundusz Mikroprojektów Euroregionu „Silesia”)
- **2013:** projekt pn. *Badania ruchu turystycznego na polsko – czeskim pograniczu szansą na profesjonalizację oferty turystycznej Regionów* (projekt lustrzany, Fundusz Mikroprojektów Euroregionu „Pradziad”)
- **do końca 2014:** zaprzestanie aktywności przez KLACR o.s. w Ostrawie, a w efekcie koniec współpracy z klastrem VisitOpolskie

Stan w roku 2016

- faktycznie Klaster działa w uśpieniu (do tej pory wydanie tylko katalogu produktowego na rynek polski i niemiecki)
- potrzeba środków finansowych, które wystarczą chociażby na sfinansowanie 1 pełnego etatu, który oddelegowany zostanie wyłącznie dla celów funkcjonowania Klastra (brak chęci „oskładkowania” się członków Klastra)
- brak źródeł finansowania na funkcjonowanie niewielkich inicjatyw klastrowych po zakończeniu realizacji perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013
- brak zrozumienia decydentów dla turystyki jako istotnej gałęzi gospodarki
- zaprzestanie współpracy Klaster „VisitOpolskie” – KLACR o.s. z Ostrawy

Doświadczenie i rady na przyszłość ☺

- **traktowanie w przepisach i dokumentach programowych Regionalnych Organizacji Turystycznych jak Klastrow Turystycznych (członkowie ROT-ów: JST, sektor B+R, NGO, przedsiębiorcy turystyczni) !!! Faktycznie ROT-y w Polsce mają wiele cech klastrow turystycznych i działają na bardzo zbliżonych zasadach. Przyspieszy to profesjonalizację turystyki, ROT-ów i wzmocni je dodatkowo w Regionach**
- **dostępność zewnętrznych środków finansowych na działalność klastrow, nie tylko dla tych „kluczowych”**
- **składki członkowskie na rzecz Klastra !!!**

- **członkami Klastrow powinni być świadomi, niezależni przedsiębiorcy o bardzo stabilnej sytuacji finansowo-organizacyjnej, którzy mogą pozwolić sobie na zaangażowanie w działalność Klastra (np. oddelegowanie pracownika do pracy na rzecz Klastra, składki członkowskie, itp.) i szukają nowych rynków, dywersyfikacji w działalności**
- **bardzo istotne jest wsparcie władz lokalnych i regionalnych: burmistrza, prezydenta miasta, marszałka województwa (faktyczne wsparcie „otwiera wiele drzwi”)**

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna

Dziękuję za uwagę

Piotr Mielec – dyrektor OROT

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna
ul. Żeromskiego 3, 45-053 Opole,
tel./fax.: +48 77 44 12 521
e-mail: info@orot.pl
www.orot.pl
www.visitopolskie.pl

Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna